

Paweł Sudra, Zofia Bida-Wawryniuk

UWARUNKOWANIA PLANISTYCZNO-PRAWNE LOKALIZACJI ELEKTROWNI WIATROWYCH W POLSCE I W INNYCH KRAJACH EUROPEJSKICH¹

Słowa kluczowe: uwarunkowania planistyczne i prawne, lokalizacja elektrowni wiatrowych, energetyka wiatrowa

Wprowadzenie

Lokalizacja elektrowni (siłowni) wiatrowych oraz ich zespołów, zwanych farmami wiatrowymi, jest możliwa dzięki odpowiedniej ochronie prawnej szczególnie z zakresu planowania przestrzennego, gospodarki nieruchomościami i ochrony środowiska. Uwarunkowania te wykazują istotne różnice w poszczególnych krajach Unii Europejskiej, a zbadanie tego zagadnienia w Polsce na tle tych różnic jest przedmiotem niniejszego artykułu. W pierwszej kolejności rozpatrzono, czy w analizowanych państwach obowiązują polityki krajowe, regionalne i sektorowe dotyczące zasad strategicznego rozmieszczania elektrowni wiatrowych. Następnie zwrócono uwagę na podstawy planistyczne ich lokalizowania na poziomie lokalnym. W kolejnych częściach artykułu odniesiono się do następujących zagadnień: procedury konsultacji społecznych w planowaniu lokalizacji siłowni wiatrowych, roli inwestorów w procesie planistycznym, uwarun-

¹ Artykuł opracowany w ramach realizacji zadania badawczego „Społeczno-ekonomiczne skutki stosowanych w polskim prawodawstwie procedur planistycznych lokalizowania elektrowni wiatrowych” w Instytucie Gospodarki Przestrzennej i Mieszkalnictwa (od 1 stycznia 2018 r. Krajowy Instytut Polityki Przestrzennej i Mieszkalnictwa).

kowań środowiskowych realizacji inwestycji, ograniczeń odległościowych w relacji do miejsc zamieszkania (związanych głównie z hałasem i oddziaływaniami wizualnymi), a także do problemu kompensacji finansowych i sankcji prawnych związanych ze spadkiem wartości nieruchomości i negatywnymi oddziaływaniami elektrowni wiatrowych.

Do analizy wyżej wymienionych zagadnień wybrano przepisy prawne następujących państw: Danii, Holandii, Niemiec i Wielkiej Brytanii. W tych krajach energetyka wiatrowa stanowi jedną z kluczowych gałęzi sektora energii odnawialnej. W Danii, gdzie energetyka wiatrowa była silnie rozwijana, w latach 70. i 80. XX wieku udało się zbudować wokół niej duże poparcie społeczne, istotnie niwelując występowanie problemu NIMBY (*Not In My Backyard*), czyli niechęci do lokalizacji inwestycji potencjalnie uciążliwych w pobliżu miejsc zamieszkania. Niemniej w żadnym z wymienionych krajów nie uniknięto całkowicie konfliktów przestrzennych na tym tle. W zakresie podstaw lokalizacyjnych elektrowni wiatrowych w poszczególnych krajach występuje różny zakres decentralizacji decyzyjności i władztwa planistycznego. W Niemczech dużą rolę odgrywa prawo poszczególnych krajów związkowych (landów, *Länder*). Z kolei w Wielkiej Brytanii zagadnienia te bywają szczegółowo regulowane na poziomie mniejszych jednostek – hrabstw (*counties*). Formalnych ograniczeń na poziomie krajowym jest bardzo niewiele, a dużą rolę odgrywają „miękkie” wytyczne i rekomendacje.

W Polsce energetyka oparta na pozyskaniu odnawialnych źródeł energii (OZE), w tym wiatrowa, traktowana była w ostatnich latach priorytetowo, o czym mogła świadczyć intensywnie prowadzona polityka państwa w zakresie wspierania rozwoju rynku energetyki OZE. Na koniec 2016 roku łączne moce farm wiatrowych wyniosły 5,8 GW (czyli 14% całej zainstalowanej mocy wytwórczej w krajowym systemie elektroenergetycznym), co uplasowało Polskę na 7 pozycji w Unii Europejskiej pod względem skumulowanej mocy. W okresie ostatnich 10 lat energetyka oparta na źródłach wiatrowych była najdynamiczniej rozwijającym się sektorem OZE. Szczególnie województwa: zachodniopomorskie (ok. 1,5 GW mocy farm wiatrowych), wielkopolskie (687 MW), pomorskie (685 MW) oraz kujawsko-pomorskie (592,5 MW) i łódzkie (580 MW) można określić mianem obszarów priorytetowego rozwoju energetyki wiatrowej, co wynika z ich położenia w najkorzystniejszych strefach energetycznych wiatru w Polsce².

² *Stan energetyki wiatrowej w Polsce w 2016 roku*, 2017, PSEW.

Szczególną uwagę w zakresie krajowych przepisów należy zwrócić na relacje między podstawą planistyczną poprzedzającą wydanie pozwolenia na budowę a możliwością realizacji inwestycji dotyczącej elektrowni wiatrowej o mocy powyżej 40 kW³. Na dzień dzisiejszy uwarunkowania planistyczne w zakresie tych inwestycji wynikają wciąż z zapisów: 1) miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego; lub 2) decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu. Jednak w ostatnich dwóch latach nastąpiła ewolucja przepisów dotyczących lokalizacji farm wiatrowych. Szczególne znaczenie dla rozwoju sektora energetyki wiatrowej miał rok 2016 i wprowadzenie ustawowej regulacji odległości pomiędzy elektrownią wiatrową a budynkami mieszkalnymi, względnie budynkami o funkcji mieszanej, w skład której wchodzi funkcja mieszkaniowa.

Artykuł dotyczy jedynie lokalizacji lądowych elektrowni wiatrowych (*on-shore*), chociaż w wymienionych państwach, jeszcze z wyjątkiem Polski, istotne znaczenie ma także rozwój farm wiatrowych na morzu, w strefie wybrzeża (*off-shore*)⁴. Zagadnienie lokalizacji tych drugich nie generuje jednak typowych dla terenów zamieszkałych konfliktów przestrzennych, także specyfika realizacji tych inwestycji jest zupełnie inna. Przeprowadzony przegląd z pewnością nie wyczerpuje tematu, jest jedynie przyczynkiem do pogłębionych analiz, które mogą mieć zastosowanie praktyczne, zgodnie z zasadą, że najlepiej jest czerpać z doświadczeń innych, którzy wypracowali przez lata określone rozwiązania.

³ Zgodnie z ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii instalacja odnawialnego źródła energii o łącznej mocy zainstalowanej elektrycznej nie większej niż 40 kW, przyłączona do sieci elektroenergetycznej o napięciu znamionowym niższym niż 110 kV lub o mocy osiągalnej cieplnej w skojarzeniu nie większej niż 120 kW jest określana jako „mikroinstalacja”. W rozumieniu ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych elektrownia wiatrowa jest budowlą, składającą się co najmniej z fundamentu, wieży i elementów technicznych, o mocy większej niż moc mikroinstalacji.

⁴ W Polsce istnieją plany budowy farmy wiatrowej w strefie wód terytorialnych. W 2016 r. zostały wydane dwie decyzje środowiskowe dla projektów „Polenergia Bałtyk II i Bałtyk III”. Planowana łączna moc elektrowni wiatrowych zlokalizowanych na obu farmach wyniesie 1,2 GW. Uruchomienie pierwszej z nich jest planowane na 2022, a drugiej na 2026 r. Więcej informacji: www.baaltyk3.pl, www.baaltyk2.pl.

Planowanie strategiczne lokalizacji elektrowni wiatrowych

Planowanie strategiczne jest sformalizowanym procesem tworzenia długofalowej taktyki ukierunkowanej na określanie i realizację celów organizacji (Stoner i Wankel, 1994). Rozwój sektora energetyki wiatrowej ze strategicznego punktu widzenia wynika z kilku głównych przesłanek, a mianowicie: 1) potrzeb zwiększania bezpieczeństwa energetycznego (względy geopolityczne); 2) wyczerpywania się zasobów paliw kopalnych; 3) ograniczenia zanieczyszczenia środowiska i emisji CO₂ do atmosfery w kontekście zmian klimatu. Planowanie strategiczne rozwoju tego sektora związane jest ze wskazywaniem optymalnych lokalizacji dla farm wiatrowych na szczeblu krajowym i regionalnym. Specyficzną cechą jest z reguły duże rozproszenie miejsc wytwarzania energii z wiatru w stosunku do elektrowni konwencjonalnych.

W odniesieniu do polityki państwa w zakresie zagospodarowania przestrzennego najważniejszym dokumentem strategicznym w Polsce jest Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030), przyjęta przez rząd RP w grudniu 2011 roku. W dokumencie tym przedstawiono wizję zagospodarowania przestrzennego kraju do 2030 roku, określono cele i kierunki polityki przestrzennego zagospodarowania kraju, wskazano zasady działalności realizowanej w przestrzeni. Wśród głównych obszarów tematycznych – problemów zagospodarowania przestrzeni, dla których przewidziano konkretne działania naprawcze – znalazło się z jednej strony wzmacnianie odporności Polski na zagrożenia związane z bezpieczeństwem energetycznym, a z drugiej – poszanowanie środowiska naturalnego i walorów krajobrazowych, a także kulturowych. Jednym z głównych wyzwań stojących przed rozwojem infrastruktury energetycznej kraju jest zwiększenie wykorzystania energii z odnawialnych źródeł (m.in. energii z wiatru) poprzez budowę nowych mocy wytwórczych, ograniczających straty w przesyłach energii oraz zwiększających bezpieczeństwo energetyczne Polski na poziomach: krajowym, regionalnym oraz lokalnym. Wskazano, że będzie musiało nastąpić przystosowanie krajowej sieci przesyłowej i dystrybucyjnej do odbioru energii z rozproszonych źródeł odnawialnych. Będzie się to wiązało przede wszystkim się z rozbudową sieci przesyłowej wysokiego napięcia, która umożliwi w przyszłości przejęcie mocy z planowanych lądowych i morskich farm wiatrowych. Na załącznikach mapowych do KPZK 2030 wskazano (w skali 1: 5 000 000) strefy rozwoju rozproszonej energetyki odnawialnej, zlokalizowane głównie w centralnej i środko-

wo-zachodniej części kraju oraz na obszarach północnych, w tym także na Morzu Bałtyckim.

W innych dokumentach strategicznych takich, jak: Strategia Rozwoju Kraju, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020 – Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie, Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), których zapisy są zgodne z KPZK 2030, zauważono, że dywersyfikacja źródeł energii elektrycznej będzie związana ze zwiększeniem udziału energii ze źródeł odnawialnych. W Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego wskazano wprost, że wspieranie rozwoju energetyki odnawialnej będzie realizowane poprzez „wspieranie regionalnych i lokalnych programów rozwoju i upowszechnienia OZE z naciskiem na spójny system informacji i wsparcia dla inwestorów i samorządów. Wsparcie to będzie prowadzone w odniesieniu do potencjałów lokalnych w tym zakresie (energia wodna, wiatrowa, biomasa, geotermia)”. Podstawą rozwoju energetyki wiatrowej są również inne rządowe dokumenty strategiczne: 1) Polityka Energetyczna Polski do 2030 roku; 2) Prognoza zapotrzebowania na paliwa i energię do 2030 roku; 3) Krajowy Plan Działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych z 2010 roku; 4) Ustawa o odnawialnych źródłach energii z dnia 20 lutego 2015 roku z późn. zm.; 5) Ustawa o efektywności energetycznej z dnia 20 maja 2016 roku. Obecnie w fazie konsultacji jest projekt Polityki Energetycznej Polski do 2050 roku.

W wojewódzkich strategiach, programach, studiach regionalnych⁵ wskazuje się (na załącznikach mapowych w skali 1: 50 000 lub większej) obszary najlepsze dla lokalizacji energetyki wiatrowej ze względu na istniejący potencjał techniczny oraz uwarunkowania środowiskowe, przestrzenne i prawne. Stanowią one podstawę dla planowania lokalnego w gminach. Plany zagospodarowania przestrzennego województw służą przede wszystkim koordynacji i zespalaniu planowania przestrzennego i zawierają mapy, na których wskazywane są przeznaczenia terenów, w tym obszary predysponowane do rozwoju elektrowni wiatrowych.

Jak na tym tle kształtuje się strategiczne planowanie przestrzenne na rzecz energetyki wiatrowej w innych krajach?

⁵ Np. Wojewódzki Program Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii dla Województwa Podkarpackiego, 2013, Rzeszów; Studium możliwości rozwoju energetyki wiatrowej w województwie pomorskim, 2003, Biuro Planowania przestrzennego w Słupsku, Słupsk; Studium przestrzennych uwarunkowań rozwoju energetyki wiatrowej w województwie dolnośląskim, 2010, Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne we Wrocławiu, Wrocław itp.

W Danii podstawą prawną planowania przestrzennego jest Ustawa o planowaniu przestrzennym z 1992 roku (z późniejszymi zmianami), która obejmuje zintegrowaną legislację w tej dziedzinie (Larsson, 2012). Planowanie jest zintegrowane wertykalnie (hierarchicznie) jako narzędzie polityki państwa – od planowania krajowego poprzez regionalne po lokalne, co jest określane mianem „zarządzania ramowego” (*rammestyring*) (Pettersen i in., 2010). Władze centralne nie ingerują bezpośrednio w proces planistyczny, jednak wydają oświadczenia skierowane do władz gmin celem uwzględnienia przez nie polityki energetycznej państwa, w tym zwiększenia udziału energii ze źródeł odnawialnych. Wymagane jest, aby gminy uwzględniały w planach tereny, na których lokalizowane mogą być elektrownie wiatrowe i pozostawiały tam rezerwę gruntu. Ponadto minister środowiska publikuje okólniki regulujące zasady planowania różnych form zagospodarowania terenu, w tym kwestie lokalizacji turbin oraz wytyczne dotyczące prowadzenia procesu inwestycyjnego (Banak, 2010)⁶. Dla ustalania priorytetowych lokalizacji elektrowni wiatrowych i zasad ich integracji z innymi formami użytkowania terenu najważniejszy jest poziom planów regionalnych. Ponadto powstają regionalne plany rozwoju energetyki wiatrowej. Wskaźniki zakładanej wydajności energetyki wiatrowej w regionach są pochodną celów krajowych i stąd również wynika wybór obszarów rozwojowych dla tego sektora. Budowa kolejnych farm wiatrowych może być ograniczana, jeżeli cele dla regionu zostaną osiągnięte.

W Holandii na szczeblu krajowym przyjęto, że Rada Ministrów może określać aspekty krajowej polityki planowania przestrzennego i podejmować kluczowe decyzje o zagospodarowaniu przestrzennym. Jednak na szczeblu ponadlokalnym znacznie większe praktyczne znaczenie mają plany regionalne (*streekplan*), które przedstawiają politykę rozwoju przestrzennego z określeniem jego konkretnych faz, jeżeli zaistnieje taka potrzeba (Larsson, 2012). Plany regionalne służą koordynacji i integracji planowania przestrzennego, zawierają mapy, zazwyczaj w skali 1:50 000, na których określa się przeznaczenie terenów, w tym obszary predysponowane do rozwoju elektrowni wiatrowych. Władze prowincji przygotowują strategie rozwoju energetyki wiatrowej, wskazując sposoby osiągnięcia zakładanych celów (planowanej wydajności)⁷. Na poziomie

⁶ Zob. też: *Spatial planning in Denmark*, 2007, Danish Ministry of Environment, Copenhagen.

⁷ *Guidelines & Comparison of European Experiences. Spatial planning of wind turbines*, 2004, PREDAC, The European Commission Directorate-General for Energy and Transport.

krajowym przyjęto program dalszego intensywnego rozwoju energetyki wiatrowej, który zakłada, że całkowita moc lądowych instalacji w Holandii ma osiągnąć 6000 MW w 2020 roku w stosunku do 2000 MW w 2010 roku (Leeuw de D.P.J., 2014)⁸.

W przypadku Niemiec Ustawa o porządku przestrzennym (*Raumordnungsgesetz*, ROG), przyjęta w 1998 roku (nowelizowana w 2008, z późniejszymi zmianami) i będąca prawem federalnym, ustanawia ramy prawne dla planowania na szczeblu regionów. Kraje związkowe mają dużą autonomię w prowadzeniu polityki przestrzennej i środowiskowej. Są jednak konstytucyjnie zobligowane do wdrażania planów lub programów rozwoju przestrzennego dla całego obszaru landu (*Landesentwicklungspläne*) oraz planów dla regionów planistycznych (*Regionalpläne*). Biura planowania regionalnego w 16 landach w różnym zakresie zajmują się zagadnieniem rozwoju elektrowni wiatrowych. Wyznaczane są „obszary dopuszczalne” oraz „obszary priorytetowe” dla rozmieszczenia farm wiatrowych⁹. Od 1986 roku obowiązują wytyczne ustawowe, zgodnie z którymi wskazana jest lokalizacja stref koncentracji turbin wiatrowych, jako wydzielonych obszarów oddalonych od zabudowy mieszkaniowej. Mogą być one wyznaczane zarówno w planach regionalnych, jak i w planach miejscowych (Banak, 2010). Do głównych celów planowania strategicznego tego sektora w Niemczech należy wzmocnienie politycznego wsparcia dla lokalizacji turbin w południowej części kraju (wcześniej niedoinwestowanej w tym zakresie) oraz rozwój wydajnych, ogólnokrajowych sieci przesyłowych wysokiego napięcia (Blotevogel i in., 2014).

W planowaniu przestrzennym w Wielkiej Brytanii kluczowym dokumentem strategicznym jest National Planning Policy Framework (NPPF). Natomiast właściwe akty prawne to: Town and Country Planning Act 1990 oraz Town and Country Planning (Development Management Procedure) (England) Order 2015 (SI 2015/595), a ponadto rekomendacje zawarte w National Planning Practice Guidance. Wytyczne odnośnie do polityki działań w procesie planowania są wydawane na poziomie państwowym (w Anglii i Walii z reguły przez sekretarza stanu) lub jako orzeczenia ministerstw (w Anglii jest to Departament Środowiska, Transportu i Regionów), dotyczące działania w konkretnych

⁸ Y. Schilp, H. Terlouw, J. Cace J., 2010, Urban wind turbines in the Netherlands, DOB Headquarters, NYC, <http://www.urbanwind.net>.

⁹ *Planning and Licensing Procedures for Wind Farms in the South Baltic Region – A guide for potential investors*, 20.12.2011, Wind Energy in the Baltic Sea Region 2: The corporate design manual. South Baltic Programme.

obszarach. W praktyce orzeczenia te nie są dla władz lokalnych ostatecznie wiążące, jednak działania sprzeczne z nimi muszą być odpowiednio uzasadnione. W Wielkiej Brytanii nie ma planów regionalnych, ale obowiązują wytyczne odnośnie do planowania regionalnego obejmujące zazwyczaj okres 20 lat, mające różną formę w każdym z krajów Zjednoczonego Królestwa (zob. Larsson, 2012). Podstawą rozwoju energetyki wiatrowej są rządowe dokumenty strategiczne: National Planning Policy Framework, National Policy Statement for Renewable Energy Infrastructure, a także rekomendacje zawarte w Planning practice guidance for renewable and low carbon energy. Wśród głównych problemów wymienia się fakt, że moce wytwórcze energetyki wiatrowej znajdują się głównie na północy kraju, natomiast największa konsumpcja energii ma miejsce na południu, z czym wiąże się problem niewystarczająco wydajnej elektroenergetycznej sieci przesyłowej (Botsis, 2011).

Uwarunkowania planowania lokalnego

W polskim systemie planowania przestrzennego planowanie lokalne (miejscowe) odgrywa zasadniczą rolę, mając realny wpływ na kształtowanie przestrzeni. Odpowiednie tereny do rozwoju energetyki wiatrowej w gminie powinny być wskazane już w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (studium uikpz), jeżeli na jej obszarze przewiduje się wyznaczenie obszarów, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu. Należy pamiętać, że zapisy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego nie mogą naruszać ustaleń studium.

Zgodnie z ustawą z dnia 20 maja 2016 roku o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych, od 16 lipca 2016 lokalizacja nowych elektrowni wiatrowych może następować wyłącznie na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Tym samym wyłączona została możliwość uzyskiwania na potrzeby elektrowni wiatrowych indywidualnych decyzji o warunkach zabudowy.

Zapisy wyżej wymienionej ustawy, zwanej ustawą „wiatrakową” lub „odległościową”, wpływają na tryb realizacji inwestycji (o mocy powyżej 40 kW) w następujący sposób:

- 1) Nowo opracowywany miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (miejscowy plan, mpzp), w którym przewiduje się lokalizację elektrowni wiatrowej:
 - ma określać maksymalną całkowitą wysokość elektrowni wiatrowej (jest to już określane w projekcie uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia mpzp);
 - sporządza się go co najmniej dla obszaru, na którym nie mogą być zlokalizowane nowe budynki mieszkalne albo budynki o funkcji mieszanej, w skład której wchodzi funkcja mieszkaniowa;
 - granice obszaru są wyznaczane z uwzględnieniem normy określającej dopuszczalną odległość od zabudowy mieszkaniowej elektrowni wiatrowej o maksymalnej, całkowitej wysokości określonej w tym dokumencie; norma ta określona jest zasadniczo jako „co najmniej dziesięciokrotność wysokości elektrowni wiatrowej” (tzw. norma 10 h).
- 2) Plany miejscowe, a także studia uikzp uchwalone przed dniem wejścia w życie ustawy zachowują ważność z tym, że jeśli w planie miejscowym przewidziano lokalizację elektrowni wiatrowej, która nie będzie spełniała norm odległościowych, to dla takiej elektrowni nie będzie możliwości uzyskania pozwolenia na budowę, bowiem tzw. ustawa „odległościowa” zobowiązuje w takim przypadku organ administracji architektoniczno-budowlanej do odmowy jego wydania.
- 3) Zgodnie z art. 15 ust. 8. ustawy „odległościowej”: „W ciągu 36 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy dopuszcza się uchwalanie planów miejscowych przewidujących lokalizację budynku mieszkalnego albo budynku o funkcji mieszanej, w skład której wchodzi funkcja mieszkaniowa, na podstawie przepisów dotychczasowych”. Oznacza to, że w gminach, w których obecnie nie funkcjonuje plan miejscowy, władze samorządowe będą miały 36 miesięcy od momentu wejścia ustawy w życie, aby taki plan uchwalić według dotychczas obowiązujących zasad. Jednak zapisy te nie dotyczą mpzp przewidujących lokalizację nowej elektrowni wiatrowej.
- 4) Odnośnie do wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu (decyzja WZ) oraz wszczętych postępowań o wydanie pozwolenia na budowę, jak i w stosunku do użytkowanych elektrowni wiatrowych, ale niespełniających wymogów odległościowych (normy 10 h), wprowadzono przepisy przejściowe zgodnie z art. 13 i 14 oraz art. 4 pkt 3 ustawy z dnia 20 maja 2016 roku o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych.

Ponadto w zależności od miejsca lokalizacji elektrowni wiatrowej wymagane mogą być zgody: urzędu lotnictwa cywilnego, ministra rolnictwa, organów odpowiedzialnych za ochronę wartości przyrodniczych i kulturowych oraz zarządców infrastruktury (np. warunki przyłączenia).

W innych państwach europejskich jest podobnie w tym sensie, że z reguły na poziomie lokalnym zapadają kluczowe decyzje dotyczące realnego zagospodarowania przestrzennego, jednak systemy planistyczne zbudowane są w różny sposób.

W duńskim systemie „ramowego zarządzania” w planowaniu przestrzennym – *rammestyriing* – mimo jego hierarchiczności, daleko sięgające uprawnienia planistyczne zostały nadane 98 gminom (*kommuner*) (Larsson, 2012). Plany lokalne dla całego obszaru gminy (*kommunerplaner*) korzystają z wytycznych planów regionalnych, a regulacje dotyczące pomniejszych obszarów, np. rejonów sąsiedzkich, są częścią planów szczegółowych (*lokalplaner*). W planach na poziomie gminnym określone są w dokładniejszej skali niż w planie regionalnym lokalizacje elektrowni wiatrowych, a także liczba turbin, ich dopuszczalna wysokość i wygląd. Plan lokalny jest wymagany dla ustalenia lokalizacji, a gmina kieruje się nim, wydając pozwolenie na budowę. Samorząd gminy sporządza plan szczegółowy, w którym określone są dokładnie położenie, liczba i wysokość turbin. Wyłożenie planu do wglądu publicznego i zgłaszania uwag trwa osiem tygodni. Po uchwaleniu planu i oceny oddziaływania na środowisko władze lokalne mogą wydać pozwolenie na budowę. Przy ustalaniu rozmieszczenia siłowni wiatrowych wymagane mogą być zgody Ministerstwa Obrony, urzędu lotnictwa cywilnego (dla turbin o wysokości większej niż 100 m), zarządców infrastruktury czy organów odpowiedzialnych za ochronę wartości przyrodniczych i kulturowych¹⁰.

W obowiązującym w Holandii systemie planowania przestrzennego przeznaczenie terenów w skali lokalnej określają dwa rodzaje planów: plan ogólny (*structuurplan*), którego prawo (ale nie obowiązek) przyjęcia przez gminę wynika z ustawy o planowaniu przestrzennym, a także lokalny plan wykorzystania terenu (*bestemmingsplan*), który samorząd lokalny ma obowiązek sporządzić co najmniej dla obszarów poza terenem zabudowanym (może to być jeden obszerny plan lub kilka planów dla konkretnych części danego obszaru) (Larsson, 2012). Plany lokalne mogą kreować rozwój energetyki wiatrowej, a także ograniczać czy zakazywać lokalizacji elek-

¹⁰ *Guidelines & Comparison of European Experiences. Spatial planning of wind turbines*, dz. cyt.

rowni wiatrowych na określonych obszarach. Standardowo przy lokalizacji inwestycji wymagane jest pozwolenie na budowę, natomiast pozwolenie środowiskowe jest konieczne dla projektów o mocy powyżej 15 MW lub w sytuacjach szczególnych. W zależności od miejsca lokalizacji elektrowni wiatrowej wymagane mogą być zgody: rejonowych zarządów gospodarki wodnej, zarządców infrastruktury, Ministerstwa Obrony¹¹.

Federalny kodeks budowlany (*Baugesetzbuch*, BauGB) określa zasady zagospodarowania przestrzennego na szczeblu lokalnym w Niemczech, w tym odnośnie do lokowania elektrowni wiatrowych na terenach otwartych. Na szczeblu gminnym głównymi instrumentami planowania przestrzennego są *Flächennutzungsplan* (*F-Plan* – wstępny plan wykorzystania terenu) oraz *Bebauungsplan* (*B-Plan* – szczegółowy plan wykorzystania terenu), który daje podstawy do szczegółowego nadzoru nad rozwojem inwestycji w gminie¹². W planach wykorzystania terenu ustalane są „strefy szczególnie zagospodarowania” dla elektrowni wiatrowych w celu ich koncentracji w określonych miejscach. Plany dla gmin muszą być dostosowane do wytycznych z planów regionalnych. Prawo federalne daje wytyczne krajom związkowym pozostawienia 20% powierzchni terenów o najkorzystniejszych warunkach wiatrowych jako potencjalnie dostępnej dla rozwoju energetyki wiatrowej (Haugen, 2011).

W Wielkiej Brytanii postawienie turbiny wiatrowej z reguły wymaga pozwolenia planistycznego (*planning permit*), wydawanego przez władze lokalne – wydziały odpowiedzialne za planowanie przestrzenne (*Local Planning Authorities*, LPA). Dotyczy to obecnie wszystkich inwestycji, wcześniej (do 2016 r.) – na podstawie *Planning Act 2008* – postawienie dużych farm wiatrowych, o mocy większej niż 50 MW, wymagało zgody sekretarza stanu (Smith, 2016). Wyżej wymienione zasady obowiązują w Anglii, nieco odmienne są w Szkocji, Walii, Irlandii Północnej. Plany lokalne (*local plans*), obowiązujące na poziomie hrabstwa lub dystryktu (zwykle przez okres 15 lat), pokazują w sposób schematyczny rozmieszczenie nowych inwestycji, jak również obszarów podlegających ochronie. Plany sąsiedzkie (*neighborhood plans*) zostały wprowadzone jako nowe narzędzie planistyczne w 2011 roku (na podstawie *Localism Act* – ustawy o decentralizacji uprawnień decyzyjnych). Wyznaczają one szczegółowe

¹¹ Tamże.

¹² Należy przy tym zaznaczyć bardzo małą skalę wielkości przeciętnej gminy niemieckiej (*Gemeinde*) w stosunku np. do skali wielkości gminy duńskiej. Ogółem gmin w Niemczech jest ponad 12 000 oraz 110 wyodrębnionych, większych miast (*Stadt*) mających status gminy.

propozycje przydzielające tereny do określonych celów oraz strategię kontroli procesu inwestycyjnego. W procesie tym mogą uczestniczyć lokalne społeczności (poprzez udział rad miast, parafii czy tzw. forów sąsiedzkich)¹³. Nieco inne zasady obowiązują w dystryktach metropolitalnych, gdzie przygotowuje się tzw. ujednoczone plany inwestycyjne.

Udział społeczeństwa w procesie planistycznym oraz partnerstwo publiczno-prywatne

W Polsce rola społeczeństwa w procesie planistycznym regulowana jest przede wszystkim ustawą z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz ustawą z dnia 2 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Zgodnie z ich zapisami informuje się społeczeństwo o toczących się postępowaniach i projektowanych ustaleniach planistycznych w zakresie planowanych lokalizacji inwestycji, dotyczących np. elektrowni wiatrowych. Możliwość wypowiedzenia się społeczeństwa w tej sprawie następuje po pierwsze na etapie składania wniosków do projektu studium uikzp i mpzp oraz prognozy oddziaływania na środowisko dla tych dokumentów, później już w formie debaty publicznej na etapie wyłożenia projektów powyższych dokumentów do publicznego wglądu, a następnie w wyznaczonym okresie od zakończenia poprzedniego etapu procedury, przeznaczonym na składanie uwag. Polski system prawny¹⁴ pozwala również na przeprowadzanie referendum lokalnych, np. w sprawie akceptacji dla lokalizacji wiatraków, jednak sytuacje takie, jak wskazuje raport NIK¹⁵, zdarzają się niezmiernie rzadko.

Udział inwestorów w procesie planistycznym w Polsce jest teoretycznie ograniczony do składania wniosków i uwag do projektów wyżej wymienionych dokumentów, gdyż uchwalanie studiów uikzp i mpzp należy do zadań własnych gminy. Jednak w praktyce sporządzania powyższych opracowań, jak stwierdzono w raporcie z kontroli NIK, często dochodziło

¹³ <https://www.gov.uk/guidance/neighbourhood-planning--2>.

¹⁴ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594, z późn. zm.) zawiera odesłanie do Ustawy z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 706).

¹⁵ *Lokalizacja i budowa lądowych farm wiatrowych*, 2014, informacja o wynikach kontroli, nr ewid. 131/2014/P/13/189/LWR, NIK, Warszawa.

do sfinansowania (przez trójstronne porozumienia: gmina – inwestor – pracownia projektowa oraz darowizny na rzecz społeczności lokalnej) tworzenia i dokonywania zmian w dokumentacji planistycznej gmin, związanej z lokalizacją elektrowni wiatrowych, przez potencjalnych inwestorów. Powyższe działania powodowały, że przyjmowane przez gminę dokumenty planistyczne „wiązały się z koniecznością uwzględniania przez gminy rozwiązań postulowanych przez inwestorów”¹⁶.

Dania jest podawana jako przykład sukcesu w dziedzinie powiązania planowania przestrzennego z rozwojem energetyki wiatrowej. Sukces ten był możliwy głównie dzięki włączeniu inwestorów w proces planistyczny, przejrzystości procedur oraz informowaniu i konsultowaniu opinii publicznej. System wertykalnie zintegrowanego planowania typu *top-down* stwarza pewność co do tego, jakie inwestycje będą powstawać w przyszłości, co sprzyja budowaniu poparcia instytucjonalnego i społecznego dla planowanych przedsięwzięć (Agnolucci, 2007). Konsultacje społeczne są wymagane dla regionalnych i lokalnych planów zagospodarowania przestrzennego, a także dla ocen oddziaływania inwestycji na środowisko (co najmniej dwie tury)¹⁷. Występuje generalnie wysokie poparcie społeczne dla energetyki wiatrowej, co więcej od lat 70. i 80. ubiegłego wieku zaczęto zachęcać lokalne społeczności do tworzenia kooperacyjnych form własności siłowni wiatrowych. Przyspieszenie rozwoju sektora od lat 90., wraz z odgórnym wskazywaniem lokalizacji farm wiatrowych w planach wyższych szczebli, wywołało pewien opór społeczny wynikający z niedostatecznego zaangażowania społeczeństwa w ten proces, a mimo to ponad 80% Duńczyków nadal popierało rozwój energetyki wiatrowej (Miles, Oddell, 2004).

W Holandii obowiązuje dwuetapowa procedura konsultacji społecznych dla ocen oddziaływania inwestycji na środowisko, a także w celu uchwalenia bądź przeprowadzenia zmiany lokalnych planów zagospodarowania przestrzennego. Dla projektów, które nie wymagają oceny oddziaływania na środowisko, wymagana jest tylko jedna tura konsultacji¹⁸. Badania wskazują, że prowadzenie konsultacji jest niezbędne ze względu na silny opór społeczny w miejscach, w których powstają duże farmy wiatrowe. Mimo ugruntowanej tradycji rozwoju sektora energetyki wiatrowej w tym kraju, a także – w wielu przypadkach – współdziałania lokalnych farmerów z zewnętrznymi inwestorami przy instalacji turbin potężna skala

¹⁶ *Lokalizacja i budowa lądowych farm wiatrowych*, dz. cyt., s. 19.

¹⁷ *Guidelines & Comparison of European Experiences*, dz. cyt.

¹⁸ Tamże.

niektórych przedsięwzięć (np. planowane 95 dużych turbin w prowincji Drenthe o łącznej mocy 285 MW, w tym większość w ramach jednego „parku wiatrowego”¹⁹) jest źródłem napięć i protestów mieszkańców, obawiających się hałasu, dewastacji krajobrazu, ale też podważających zasadność finansową tych inwestycji (Leeuw, 2014).

W warunkach niemieckich w procesie planistycznym typowe są dwuetapowe konsultacje społeczne i uzgodnienia z właściwymi organami planów wykorzystania terenu (planów zagospodarowania przestrzennego): 1) przy przystąpieniu do sporządzania planu oraz opracowań ekofizjograficzno-prognostycznych dotyczących środowiska; 2) w momencie publicznego wyłożenia projektu planu. Przygotowanie planu zagospodarowania przestrzennego przez władze lokalne może następować w partnerstwie publiczno-prywatnym z udziałem inwestorów²⁰. Występuje silna integracja narzędzi planistycznych i celów gospodarczych. Stosowane procedury mocno sprzyjają inwestorom, np. prawo wskazuje zasady, na których władze lokalne mogą być zmuszone przyjąć inwestycje w turbiny wiatrowe na swoim terytorium.

W Wielkiej Brytanii dla inwestycji związanych z energetyką wiatrową, złożonych z dwóch lub więcej turbin albo jednej turbiny o wysokości masztu większej niż 15 m, wymagane jest (od 2013 r.) przeprowadzenie konsultacji społecznych przed rozpoczęciem realizacji przedsięwzięcia. Po ich zakończeniu inwestor, ubiegając się o pozwolenie planistyczne, musi wykazać, w jaki sposób zapewnił zgodność przedsięwzięcia ze wskazaniami wynikającymi z konsultacji i wziął pod uwagę wnioski z tych uzgodnień. Ostateczną zgodę na realizację przedsięwzięcia udziela Local Planning Authority (LPA). Zgodnie z zaleceniami ministerialnymi z czerwca 2015 roku zgoda taka powinna być udzielona jedynie, gdy: 1) wybrana lokalizacja została wskazana jako miejsce odpowiednie dla inwestycji w energię wiatrową w planie zagospodarowania przestrzennego (*local plan* lub *neighborhood plan*); oraz 2) można stwierdzić, że odniesiono się do potencjalnych oddziaływań inwestycji zidentyfikowanych przez społeczność lokalną na etapie konsultacji, w związku z czym projekt ma pełne wsparcie tej społeczności (Smith, 2016). Omawiane zasady obo-

¹⁹ <http://www.drentsemondendoostermoer.nl/over-het-windpark/windenergie-in-drenthe>.

²⁰ *Planning and Licensing Procedures for Wind Farms in the South Baltic Region – A guide for potential investors*, dz. cyt., *Wind Energy in the Baltic Sea Region 2: The corporate design manual*, South Baltic Programme.

wiązują w Anglii, nieco inaczej mogą się kształtować w Walii, Szkocji i Irlandii Północnej.

Wymogi, ograniczenia i rekomendacje przyrodniczo-środowiskowe

W zakresie procedur oceny oddziaływania inwestycji na środowisko, a także ograniczeń i wymogów dla lokalizacji elektrowni wiatrowych, wynikających z przesłanek środowiskowych i krajobrazowych, można wskazać kilka głównych zasad charakteryzujących prawodawstwo w Polsce:

- Zgodnie z ustawą „odległościową” z 2016 roku zachowanie wymaganej odległości, tj. co najmniej dziesięciokrotności wysokości elektrowni wiatrowej (tzw. norma 10 h), jest wymagane przy ustalaniu dystansu lokalizacji elektrowni wiatrowej względem form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–3 i 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary Natura 2000) oraz od leśnych kompleksów promocyjnych, o których mowa w art. 13b ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 roku o lasach, przy czym ustanawianie tych form ochrony przyrody oraz leśnych kompleksów promocyjnych nie wymaga zachowania wyżej wskazanej odległości.
- W obrębie obszarów chronionego krajobrazu inwestycje są możliwe (dla elektrowni wiatrowych o mocy poniżej 100 kW i wysokości do 30 m) pod warunkiem, że przeprowadzone procedury oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wykazały brak niekorzystnego wpływu budowy i eksploatacji inwestycji na przyrodę oraz otrzymały one pozytywną ocenę wojewody (dyrektora parku krajobrazowego) – zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (z późn. zm.) oraz ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
- Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko elektrownię wiatrową zalicza się do trzech grup przedsięwzięć: 1) mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko (art. 59, ust. 1, pkt 1); 2) mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, jeżeli został stwierdzony obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko (art. 59 ust. 1, pkt 1),

3) mogących znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000 (art. 59, ust. 2, pkt 1). Procedurę oceny oddziaływania na środowisko dla elektrowni wiatrowych (instalacje o mocy powyżej 40 kW) przeprowadza się zależnie od lokalizacji, mocy i wysokości turbin.

- Zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2015 roku o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (tzw. ustawa krajobrazowa) znowelizowano m.in. ustawę z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, wprowadzając w ramach oceny oddziaływania na środowisko analizę i ocenę wpływu planowanej do realizacji inwestycji na krajobraz, w tym krajobraz kulturowy (art. 62). Powyższe zapisy doprowadziły do rozszerzenia niezbędnego zakresu raportu oddziaływania na środowisko przez dodanie do art. 66 ust. 1. elementów:
 - 1) opisu krajobrazu, w którym przedsięwzięcie ma być zlokalizowane;
 - 2) uzasadnienia proponowanego przez wnioskodawcę wariantu, ze wskazaniem jego oddziaływania na krajobraz.
- Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 3 lutego 1995 roku ogranicza możliwość wykorzystania gruntów o wysokich klasach bonitacyjnych (I–III) na cele nierolnicze i nieleśne. Natomiast wprowadzenie nowelizacji z dnia 8 marca 2013 roku spowodowało, że w każdym przypadku, gdy budowa elektrowni wiatrowych ma nastąpić na terenach będących użytkami rolnymi klas I–III, z czym wiąże się konieczność sporządzenia mpzp dla terenów przewidzianych pod zainwestowanie, w trakcie procedury sporządzenia planu miejscowego, obowiązkowe jest uzyskanie zgody ministra rolnictwa na odrolnienie gruntów.
- Zasoby leśne są chronione głównie na podstawie ustawy z dnia 28 września 1991 roku o lasach, która reguluje m.in. tworzenie lasów ochronnych. Przepisy ustawy wykluczają możliwość lokalizacji na terenie lasów ochronnych urządzeń energetyki wiatrowej.
- Zgodnie z ustawą z dnia 18 lipca 2001 roku Prawo wodne spod lokalizacji elektrowni wiatrowych wykluczone są tereny zalewowe i tereny pokryte wodami.
- Zgodnie z art. 38a ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz gminach uzdrowiskowych w strefie „A” ochrony uzdrowiskowej zabrania się budowy elektrowni wiatrowych.
- Istotnym uwarunkowaniem, który należy brać pod uwagę przy lokalizowaniu urządzeń energetyki wiatrowej jest prawna i planistyczna ochrona

zabytków. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku (Dz. U. 2003 nr 162, poz. 1568) zawiera zapisy o ochronie zabytków nieruchomych oraz archeologicznych i tworzeniu wokół nich stref ochronnych, w tym ochrony widokowej. Na ich terenie wyklucza się lokalizację elektrowni wiatrowych.

W pozostałych badanych krajach, zarówno jeżeli chodzi o wymogi i ograniczenia prawne, jak i rekomendacje obowiązują zasady opisane bardziej skrótowo poniżej²¹.

W Danii przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko jest obowiązkowe w przypadku lokalizacji inwestycji w energetykę wiatrową o więcej niż trzech turbinach lub o wysokości całkowitej turbiny przekraczającej 80 m (co zazwyczaj odpowiada ok. 1 MW mocy). Procedura zawiera etap konsultacji społecznych, jest organizowana przez gminę, ale z reguły finansowana przez inwestora. Istnieją wymogi związane z rozmieszczaniem nowych turbin w krajobrazie (wymagane odległości są związane z wysokością wiatraków i charakterem krajobrazu), w tym rekomendacje do ich lokalizacji w grupach. Ponadto występują wymogi związane z odległością od lasów (powinny być one większe niż 300 m), zbiorników wodnych (więcej niż 150 m dla jezior o powierzchni powyżej 4 ha) i inne. Lokalizacja na trasach wędrówek ptaków może być powodem odrzucenia projektu inwestycyjnego.

W Holandii przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko jest obowiązkowe tylko wtedy, gdy zakładana moc generowana przez całą inwestycję (farmę wiatrową) przekracza 15 MW lub gdy obejmuje ona więcej niż 10 turbin, a także istnieją okoliczności mogące wskazywać na negatywne oddziaływanie inwestycji na środowisko. W lokalnych planach zagospodarowania przestrzennego lub w tzw. planach krajobrazowych wprowadzane są regulacje ograniczające negatywny wpływ farm wiatrowych na krajobraz. Rekomendacje Ministerstwa Mieszkalnictwa, Planowania Przestrzennego i Środowiska (a także inne, regionalne) ograniczają rozmieszczanie wiatraków w terenach otwartych, powodujące degradację krajobrazu. Standardowy bufor odległości dla turbin wiatrowych wynosi 50 m dla cieków wodnych, natomiast dla zbiorników wodnych nie jest określony. Odległość do lasów czy do historycznej zabudowy jest regulowana w lokalnych planach zagospodarowania przestrzennego.

W Niemczech procedura wydawania pozwoleń na budowę i użytkowanie elektrowni wiatrowych ze względów środowiskowych jest uzależ-

²¹ Informacje głównie na podstawie: *Guidelines & Comparison of European Experiences. Spatial planning of windturbines*, dz. cyt.

niona m.in. od liczby turbin i ich wysokości (dla wyższych niż 50 m jest to wymagane). W większości przypadków, jeżeli brakuje ustaleń odnośnie do elektrowni wiatrowych w planach wykorzystania terenu (zagospodarowania przestrzennego), ich lokalizacja poza terenami zabudowy jest dopuszczalna²². Wówczas podstawą podejmowania decyzji lokalizacyjnych są ogólne zapisy Federalnego Kodeksu Budowlanego. W planach zagospodarowania przestrzennego preferowane jest wskazywanie lokalizacji turbin w formie „stref koncentracji” na obszarach peryferyjnych. Niemcy nie mają jednolitej dla całego kraju metodyki oceny wpływu farm wiatrowych na krajobraz. Rola tej oceny jest jednak bardzo silna ze względu na ścisły związek między degradacją krajobrazu a koniecznością stosowania ekonomicznych mechanizmów kompensacji wynikających z przepisów prawa.

Proces wykonywania ocen oddziaływania inwestycji na środowisko (*Environmental Impact Assessment*) w Wielkiej Brytanii jest regulowany na podstawie dokumentu Town and Country Planning (*Environmental Impact Assessment*) Regulations 2011. Metodyka postępowania w ocenie oddziaływania elektrowni wiatrowych na krajobraz w Wielkiej Brytanii wynika z ramowych przepisów prawa dotyczącego ocen oddziaływania na środowisko. Zarówno w prawodawstwie Wielkiej Brytanii, jak i poszczególnych krajów (Anglia, Szkocja, Walia i Irlandia Północna) nie występują ustawy i rozporządzenia regulujące szczegółowo zakres oceny oddziaływania farm wiatrowych na krajobraz. Szczegółowe wytyczne określone są w zalecanych dobrych praktykach (poradnikach) wydawanych przez agencje rządowe i profesjonalne stowarzyszenia naukowe (Badora, 2017).

Ograniczenia odległości do zabudowy i związane z hałasem

Ustawa z dnia 20 maja 2016 roku o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych ustala wymaganą odległość między przyszłą elektrownią wiatrową a zabudową mieszkaniową na „co najmniej dziesięciokrotność wysokości elektrowni wiatrowej” (10 h). Wysokość ta powinna być obliczona od poziomu gruntu do najwyższego punktu budowli, wliczając w to: elementy techniczne, w szczególności wirnik wraz z łopatami. Ustawowa odległość nie jest wymagana przy przebudowie, nadbudowie, rozbudowie,

²² *Planning and Licensing Procedures for Wind Farms in the South Baltic Region – A guide for potential investors*, dz. cyt.

remoncie, montażu lub odbudowie budynku mieszkalnego albo budynku o funkcji mieszanej, w skład której wchodzi funkcja mieszkaniowa.

Wymagane odległości nie mają zastosowania do istniejących już elektrowni wiatrowych, jednak gdy nie spełniają one wskazanych wcześniej wymogów, to dopuszczalne są tylko ich remonty i inne działania mające na celu zapewnienie prawidłowego użytkowania. Natomiast zabronione są czynności prowadzące do zwiększenia parametrów użytkowych elektrowni wiatrowych lub ich oddziaływania na środowisko. Wymóg minimalnej odległości nie ma zastosowania do projektów wiatrowych, które są już w fazie rozwoju, czyli posiadają pozwolenie na budowę, pod warunkiem wydania w ciągu trzech lat od wejścia w życie „ustawy odległościowej” pozwolenia na użytkowanie.

Niezależnie od wprowadzonych limitów odległościowych (10 h) obowiązują jeszcze wymogi opisanej wcześniej procedury oceny oddziaływania na środowisko oraz regulacje „hałasowe”. Te ostatnie wprowadzone zostały w dniu 14 czerwca 2007 roku Rozporządzeniem ministra środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku i do 16 lipca 2016 roku to tylko one regulowały odległość elektrowni wiatrowej od zabudowań, w szczególności tych zamieszkałych przez ludzi. Zgodnie z obowiązującym wciąż prawem hałas, który jest emitowany przez elektrownie wiatrowe na obszarach zamieszkałych przez ludzi, nie może przekraczać poziomu 55 dB w dzień i 45 dB nocą.

Oprócz ograniczeń wynikających z sąsiedztwa obszaru zabudowanego lokalizacja energetyki wiatrowej wykluczona jest też w otoczeniu obiektów wojskowych oraz lotnisk cywilnych, jak również obszarów kolejowych, linii elektroenergetycznych i innych obiektów infrastruktury technicznej. Ponadto, zgodnie z ustawą o drogach publicznych z dnia 21 marca 1985 roku (z późn. zm.) obowiązują ograniczenia związane z minimalnymi odległościami, które muszą dzielić obiekt budowlany od drogi, zależne od rodzaju drogi oraz od tego, czy dany obiekt znajduje się na obszarze zabudowanym czy niezabudowanym.

W zakresie ograniczeń dotyczących dopuszczalnych poziomów hałasu oraz odległości turbin wiatrowych od zabudowy mieszkaniowej w innych badanych krajach obowiązują zróżnicowane zasady²³.

²³ Opisano w szczególności na podstawie: 1) S. Cave, 2013, *Wind Turbines: Planning and Separation Distances*, Research and Information Service Research Paper, Northern Ireland Assembly; 2) Haugen K., 2011, *International Review of Policies and Recommendations for Wind Turbine Setbacks from Residences: Setbacks, Noise, Shadow Flicker, and Other Concerns*, Minnesota Department of Commerce: Energy

W Danii siłownie wiatrowe o wysokości powyżej 25 m powinny być usytuowane co do zasady w odległości minimum czterokrotności wysokości turbiny od zabudowy. Szczegółowe przepisy zawierające odstępstwa lub dalsze ograniczenia są zawarte w prawie dotyczącym planowania przestrzennego. Ponadto, dopuszczalne limity hałasu wynoszą 45 dB dla pojedynczych zabudowań w terenie otwartym oraz 40 dB dla zespołów zabudowy, obszarów zabudowy lotniskowej oraz rekreacyjnych (przy prędkości wiatru 8 m/s). Zagadnienie to regulowane jest rozporządzeniem ministra środowiska do spraw hałasu z turbin wiatrowych. Ponadto Duńska Agencja ds. Energii wskazuje, że żaden dom nie powinien być wystawiony na „efekt migotania cieni” (wywoływany przez skrzydła wiatraka, a uznawany za niekorzystny dla zdrowia człowieka) dłużej niż 10 godzin w ciągu roku.

W Holandii zasadniczo obowiązują normy związane z poziomem hałasu – inwestor elektrowni wiatrowej musi wykazać, że projektowana turbina nie przekroczy średniego rocznego limitu hałasu, określanego dla najbliższej położonych domostw w wysokości 47 dB w ciągu dnia i 41 dB w nocy. W rezultacie zazwyczaj minimalna odległość turbin od zabudowy mieszkaniowej jest określana jako wartość odpowiadająca czterokrotności wysokości wieży wiatraka. Taką rekomendację (nie obligatoryjny przepis) wpisano do prawa planistycznego.

W Niemczech na poziomie krajowym obowiązują ograniczenia lokalizacyjne w zakresie hałasu, a nie dokładnych odległości. Wyznacza się strefy „ciche” (35 dB: ~1000–1500 m odległości), „pośrednie” (40 dB: ~600–1000 m) i „standardowe” (45 dB: ~300–600 m). Podane normy dotyczą pomiarów w zabudowie mieszanej w ciągu nocy – zgodnie z federalnym rozporządzeniem o ochronie przed imisjami (*Bundes-Immissionsschutzverordnung*). Inne limity obowiązują w ciągu dnia, a także zależnie od funkcji zabudowy (mieszkaniowa, handlowo-usługowa itp.). Ponadto istnieją dość rygorystycznie przestrzegane wytyczne ograniczające funkcjonowanie turbin z uwagi na występowanie efektu migotania cieni; gospodarstwa domowe znajdujące się w sąsiedztwie elektrowni wiatrowych mogą być na niego narażone maksymalnie przez 30 godzin w ciągu roku i 30 minut dziennie, przy założeniu warunków bezchmurnego nieba. Część landów oraz samorządów lokalnych wprowadza własne przepisy i standardy w zakresie hałasu, ale także odległości od zabudowy, np. w Hamburgu jest

Facility Permitting; 3) *Wind farms and planning guidelines in Europe: a follow up*, 2013, A. Koulouri (oprac.), EWEA.

to 300 m od pojedynczych domów i 500 m od zwartych terenów zabudowy mieszkaniowej, a w Saksonii dopuszczalna odległość do budynków wynosi 300 m dla indywidualnych turbin i 500 m dla farm wiatrowych.

W Wielkiej Brytanii nie istnieją wymagania odległościowe turbin od budynków usankcjonowane prawnie. Wynika to ze specyfiki tamtejszego systemu prawnego, w którym generalnie preferowane są wskazania i rekomendacje typu *guidance* ponad sztywne normy. Co prawda, były próby wprowadzenia minimalnych odległości od zabudowy – stref buforowych. Przykładowo, w 2011 roku w Izbie Lordów w czytaniu był projekt ustawy regulującej omawianą kwestię: Wind Turbines (Minimum Distance from Residential Premises) Bill. Projekty takich regulacji nie przeszły jednak całej ścieżki procedowania w parlamencie. Dokument rządowy dotyczący energetyki odnawialnej The Government Companion Guide to Planning Policy Statement 22 (PPS22): Renewal Energy sugeruje praktyczną odległość 350 m między turbinami a zabudową, z uwagi na wytwarzany hałas. W Szkocji w dokumentach strategicznych (Scottish Executive. Scottish Planning Policy, 2010) określono rekomendowaną lokalizację farm wiatrowych w odległości 2 km od „miast, miasteczek i wsi” w celu m.in. zredukowania wpływu wizualnego. Równocześnie zapisano jednak, że nie wprowadza się powszechnych ograniczeń co do rozwoju zabudowy, a lokalizacja pojedynczych zabudowań musi brać pod uwagę „specyfikę lokalnych uwarunkowań i położenia geograficznego”.

Problem kompensacji finansowych

Ostatnim zagadnieniem analizowanym w tym zestawieniu porównawczym jest problem kompensacji finansowych i sankcji prawnych związanych ze spadkiem wartości nieruchomości i negatywnymi oddziaływaniami turbin wiatrowych.

W Polsce sytuacja w tym zakresie wygląda w ten sposób, że właściciel lub użytkownik wieczysty może od gminy żądać odszkodowania za poniesioną rzeczywistą szkodę albo wykupienia nieruchomości lub jej części, jeżeli w związku z uchwaleniem planu miejscowego albo jego zmianą korzystanie z nieruchomości lub jej części w dotychczasowy sposób lub zgodny z dotychczasowym przeznaczeniem stało się niemożliwe bądź istotnie ograniczone. Natomiast w przypadku spadku wartości nieruchomości w wyniku uchwalenia planu miejscowego albo jego zmiany lub gdy

właściciel albo użytkownik wieczysty zbywa tę nieruchomość i nie skorzystał z możliwości opisanych wyżej w terminie 5 lat od dnia, w którym plan miejscowy albo jego zmiana stały się obowiązujące, może żądać od gminy odszkodowania równego obniżeniu wartości nieruchomości. Wysokość tego odszkodowania ustala się na dzień sprzedaży nieruchomości. Powyższe roszczenia są regulowane na podstawie art. 36 i 37 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

W praktyce jednak prawo w Polsce w zakresie odszkodowań dotyczących spadku wartości nieruchomości w wyniku lokalizacji elektrowni wiatrowych cechuje wiele luk, przez co nie chroni ono dostatecznie dobrze właścicieli nieruchomości przed ich negatywnym wpływem. W wyniku tego również nie ma gwarancji otrzymania odszkodowania w sądzie, kiedy nieruchomość straci na wartości.

Sytuacja w pozostałych badanych krajach jest zróżnicowana, w związku z czym ciekawa może być analiza omawianych przypadków.

W Danii w przypadku, gdy elektrownia wiatrowa powstaje w odległości od zabudowy mieszkaniowej mniejszej niż sześciokrotność wysokości turbiny, wówczas przeprowadza się z udziałem rzeczoznawcy, bez opłat, procedurę oceny spadku wartości nieruchomości. Natomiast w przypadku, gdy elektrownia wiatrowa powstaje w większej odległości od budynków – wówczas procedura ta przebiega za opłatą, zwracaną w przypadku stwierdzenia utraty wartości nieruchomości. W obu przypadkach, jeżeli stwierdzony zostanie spadek wartości powyżej 1%, właściciel turbiny musi wypłacić rekompensatę. System kompensacji określa narodowy operator energetyczny: Energinet.dk.

W Holandii istnieją dwie drogi ubiegania się o rekompensatę w związku ze spadkiem wartości nieruchomości spowodowanym lokalizacją obiektów infrastruktury, w tym turbin wiatrowych: 1) *Planschade* – określa procedurę, w ramach której właściciel działki może zwrócić się o oszacowanie rzeczywistego lub przewidywanego spadku wartości nieruchomości, a stawkę rekompensaty określa sąd; 2) *WOZ-waarde (Waarde onroerende zaken)* – jeden z podatków lokalnych, związany jest z wartością nieruchomości, w związku z czym, jeżeli właściciel nieruchomości uważa, że jej wartość spadła wskutek lokalizacji inwestycji, może ubiegać się o zastosowanie niższej stawki podatku.

W Niemczech w związku z programem intensywnego rozwoju energetyki wiatrowej (np. w Brandenburgii w 2013 roku było ponad 3000 turbin wiatrowych, a planowano kolejne 3000) i jego następstwami – emisją hałasu, degradacją krajobrazu – pojawiają się liczne

przypadki zaskarżenia inwestycji do sądów, kończące się pomyślnym skutkiem dla osób skarżących, np. ograniczeniem prędkości pracy wirnika w godzinach nocnych, a nawet całkowitym rozebraniem turbiny (zob. Schulz, 2013).

W Wielkiej Brytanii nie obowiązuje system rekompensat związanych z wpływem inwestycji na spadek wartości nieruchomości. W niewielu konkretnych przypadkach sądy nakazywały rekompensatę finansową w przypadku zaskarżenia inwestycji w związku z negatywnym wpływem na krajobraz, hałasem, zacienieniem, zakłóceniem bezpieczeństwa.

Podsumowanie i wnioski

Po przeanalizowaniu uwarunkowań prawnych i planistycznych dotyczących lokalizacji elektrowni wiatrowych obowiązujących obecnie w Polsce, szczególnie zapisów tzw. ustawy „odległościowej”, należy stwierdzić, że są one praktycznie najbardziej restrykcyjne w Europie. Możemy w tym miejscu powołać się na wyniki badań, z których wynika, że przy zachowaniu bufora odległościowego 2 km od istniejącej zabudowy i uwzględniając specyfikę struktury zabudowy w naszym kraju (szczególnie na terenach wiejskich, charakteryzujących się jej dużym rozproszeniem), wyłączone z możliwości inwestycji w energetykę wiatrową byłoby nawet 99,1% powierzchni Polski, co praktycznie uniemożliwiłoby rozwój tego sektora energetyki OZE (Hajto i in., 2017). Potwierdzenie powyższego znajduje odzwierciedlenie m.in. w dokumencie z dnia 20 maja 2016 roku, opracowanym dla województwa zachodniopomorskiego²⁴. W dokumencie tym przeanalizowano m.in. ówczesne zapisy planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego, w którym zalecano „odległość od budynków zabudowy mieszkalnej min. 1000 metrów”. Stwierdzono, że uwzględnienie wszystkich zapisów ustawy „odległościowej” spowodowałoby uszczuplenie powierzchni, na której istnieje możliwość lokalizacji elektrowni wiatrowych o minimum 85% w stosunku do 2014 roku.

²⁴ *Analiza potencjału województwa zachodniopomorskiego dla rozwoju energetyki wiatrowej po wejściu w życie ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych, stan na 30.06.2016 r., Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego.*

Zapisy ustawy „odległościowej” wprowadzają znaczące ograniczenia w możliwościach lokalizacji elektrowni wiatrowych, które w porównaniu do przeanalizowanych zaleceń lokalizacyjnych w pozostałych, przedstawionych w artykule krajach Unii Europejskiej, są bardzo rygorystyczne. Zastanowienie budzą tak mocne ograniczenia wprowadzane na poziomie prawa ogólnokrajowego. Bardziej zasadne wydaje się indywidualne regulowanie omawianej kwestii przez samorządy na poziomie prawa lokalnego, co miało miejsce przed wprowadzeniem ustawy „odległościowej” i co zostało w znacznym zakresie umożliwione w omawianych krajach (np. w Niemczech). Przykładem takiego podejścia jest uchwała nr V/29/11 z dnia 29 marca 2011 roku w sprawie ustalenia minimalnej odległości uwzględnianej w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Biesiekierz dla elektrowni wiatrowych, odsuwająca elektrownie wiatrowe na odległość minimum 2 km od najbliższych zabudowań mieszkalnych.

W większości krajów Europy Zachodniej, w których rozwinięty jest sektor energetyki wiatrowej, w odniesieniu do lokalizacji turbin względem zabudowy mieszkaniowej stosuje się wyłącznie normy hałasu, a nie ustawowe ograniczenia odległości zabudowy. W badanych państwach występują w tym drugim zakresie jedynie rekomendacje (określone miarą odległości lub jako krotność wysokości wiatraka). Do wyjątków należy Dania, gdzie oprócz norm hałasu, obowiązuje również norma odległości: czterokrotności wysokości turbiny od zabudowy (dla siłowni wiatrowych o wysokości powyżej 25 m). Na przykładzie analizowanych krajów można stwierdzić, że faktycznie normy hałasu bywają w tych państwach bardziej restrykcyjne niż w Polsce, jednak obecnie – w świetle obowiązujących przepisów odległościowych – nie ma to większego znaczenia. Podobnie jest w przypadku norm dotyczących efektu „migotania cieni”, które wprowadzono w niektórych państwach, ale w Polsce brakuje uregulowań w tym zakresie.

Analizując procesy konsultacyjne poprzedzające realizację inwestycji w zakresie lokalizacji elektrowni wiatrowych w Polsce, należy zwrócić uwagę na dobre praktyki, które są przyjęte i obowiązują w przepisach innych analizowanych przez autorów państw. Spoglądając na unormowania funkcjonujące w krajach europejskich, np. w Niemczech, można zadać pytanie, czy w celu niwelowania konfliktów społecznych nie powinno zbudować się w Polsce przejrzystego systemu włączania inwestora w procedury planistyczne, a także systemu konsultowania projektów oraz informowania o nich mieszkańców, szczególnie tych, którzy mogą poten-

cialnie znaleźć się w strefie oddziaływania inwestycji na bardzo wczesnym etapie ich realizacji, czyli w momencie planowania ich rozmieszczenia. Usankcjonowanie prawne udziału inwestorów w procesie planistycznym zapewniłoby większą przejrzystość procedur, odnośnie m.in. do współfinansowania różnych elementów infrastruktury i pozwoliłoby na lepsze zintegrowanie planowania z celami gospodarczymi, ułatwiając realizację inwestycji w formule partnerstwa publiczno-prywatnego.

Ważne znaczenie dla poprawy stosunków społecznych, które mogą pogarszać się w wyniku lokalizacji elektrowni wiatrowej, miałby również system czytelnie regulujący kwestie rekompensat za spadek wartości nieruchomości i niwelowania postaw roszczeniowych właścicieli gruntów i nieruchomości. Obecnie w Polsce, zgodnie ze standardowymi procedurami prawnymi, można ubiegać się o odszkodowanie tylko od gminy w związku z następstwami uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla danego terenu. Nie ma natomiast uregulowanej prawnie ścieżki ubiegania się o rekompensatę od inwestora w związku z faktyczną realizacją przedsięwzięcia. Ścieżka postępowania dla właścicieli nieruchomości, którzy ponoszą negatywne konsekwencje lokalizacji elektrowni wiatrowych, ogranicza się do dochodzenia swoich praw sądowo na drodze powództwa cywilnego, co rzadko kończy się pozytywnym rozstrzygnięciem (inwestor często potrafi wykazać, że w rzeczywistości dopełnił odpowiednich procedur).

Artykuł jest wynikiem prac w pierwszej części cyklu badawczego, który będzie uzupełniony o badania empiryczne (ankietowe) ocen i postaw mieszkańców miejscowości położonych w pobliżu elektrowni wiatrowych, a w dalszej kolejności o zagadnienia związane z wpływem lokalizacji inwestycji w tym zakresie na budżety gmin oraz o kwestie dotyczące oddziaływania siłowni wiatrowych na krajobraz.

Adres Autorów:

mgr Zofia Bida-Wawryniuk

mgr Paweł Sudra

Krajowy Instytut Polityki Przestrzennej i Mieszkalnictwa

03-728 Warszawa, ul. Targowa 45

BIBLIOGRAFIA

Agnolucci P., 2007, *Wind electricity in Denmark: A survey of policies, their effectiveness and factors motivating their introduction*, *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 11: 951–963

Analiza potencjału województwa zachodniopomorskiego dla rozwoju energetyki wiatrowej po wejściu w życie ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych, stan na 30 czerwca 2016 r., Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego, Szczecin

Badora K., 2017, *Analiza stosowanych w innych państwach rozwiązań w zakresie oceny wpływu farm wiatrowych: Czechy, Hiszpania, Niemcy, Wielka Brytania, USA*, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

Banak M.J., 2010, *Lokalizacja elektrowni wiatrowych – uwarunkowania środowiskowe i prawne*, *Człowiek i Środowisko* nr 34 (3–4), s. 117–128.

Blotevogel H.H., Danielczyk R., Münter A., 2014, 5. *Spatial planning in Germany: institutional inertia and new challenges*, [w:] M. Reimer, P. Getimis, H.H. Blotevogel (red.), *Spatial planning systems and practices in Europe. A comparative perspective on continuity and changes*, Routledge, s. 83–108

Botsis L., 2011, *What Particular spatial, environmental and public constraints are presented for the UK wind projects' development and success? Can they be managed?*, Carbodescent (blog), <http://www.carbodescent.org.uk/blog/?p=186>

Cave S., 2013, *Wind Turbines: Planning and Separation Distances*, Research and Information Service Research Paper, Northern Ireland Assembly

Guidelines & Comparison of European Experiences. Spatial planning of wind turbines, 2004, PREDAC, The European Commission Directorate-General for Energy and Transport

Hajto M., Cichocki Z., Bidłasik M., Borzyszkowski J., Kuśmierz A., 2017, *Constraints on Development of Wind Energy in Poland due to Environmental Objectives. Is There Space in Poland for Wind Farm Siting?*, „Environmental Management” nr 59 (2), s. 204–217

Haugen K., 2011, *International Review of Policies and Recommendations for Wind Turbine Setbacks from Residences: Setbacks, Noise, Shadow Flicker, and Other Concerns*, Minnesota Department of Commerce: Energy Facility Permitting

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Załącznik do uchwały nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r., poz. 252

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, dokument przyjęty przez Radę Ministrów uchwałą w dniu 13 lipca 2010 r., Monitor Polski nr 36, poz. 423

Leeuw de D.P.J., 2014, *The energy transition in Dutch spatial planning. Two case studies of implementing wind farms in The Netherlands*, Master thesis Urban and Regional Planning, Faculty of Geosciences, Universiteit Utrecht

Lokalizacja i budowa lądowych farm wiatrowych, 2014, informacja o wynikach kontroli, nr ewid. 131/2014/P/13/189/LWR, NIK, Warszawa

Larsson G., 2012, *Systemy planowania przestrzennego w Europie Zachodniej*, Mazowiecka Izba Architektów RP (oryg.: Larsson G., 2006, *Spatial Planning Systems in Western Europe*, IOS Press)

- Miles N., Oddell K., 2004, *Spatial planning for wind energy: lessons learned from the Danish case*, Department of Environment, Technology and Social Studies, Roskilde Universitetscenter
- Pettersson M., Ek K., Söderholm K., Soderholm, P., 2010, *Wind Power Planning and Permitting: Comparative Perspectives from the Nordic Countries, Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 14: 3116–3123
- Planning and Licensing Procedures for Wind Farms in the South Baltic Region – A guide for potential investors*, 20.12.2011, Wind Energy in the Baltic Sea Region 2: The corporate design manual. South Baltic Programme
- Polenergia SA. *Farmy morskie*, <http://www.polenergia.pl/pol/pl/strona/farmy-morskie>
- Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r., Dz.U. z 2001 r. nr 62 poz. 627, z późn. zm.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, tj. Dz. U. z 2014 r. poz. 112
- Schulz M., 2013, *Eco-Blowback Mutiny in the Land of Wind Turbines*, Der Spiegel, <http://www.spiegel.de/international/germany/wind-energy-encounters-problems-and-resistance-in-germany-a-910816.html>
- Smith L., 2016, *Planning for Onshore Wind*, Briefing Paper, nr 04370; House of Commons Library
- Stoner J., Wankel C., 1992, *Kierowanie*, PWE, Warszawa
- Spatial planning in Denmark*, 2007, Danish Ministry of Environment, Copenhagen.
- Stan energetyki wiatrowej w Polsce w 2016 roku*, 2017, raport, Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej
- Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r.
- Strategia Rozwoju Kraju, załącznik do uchwały nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r., poz. 882
- Studium możliwości rozwoju energetyki wiatrowej w województwie pomorskim, 2003, Biuro Planowania przestrzennego w Słupsku
- Studium przestrzennych uwarunkowań rozwoju energetyki wiatrowej w województwie dolnośląskim, 2010, Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne we Wrocławiu
- Uchwała nr V/29/11 z dnia 29 marca 2011r. w sprawie: ustalenia minimalnej odległości uwzględnianej w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Biesiekierz dla elektrowni wiatrowych, <http://bip.biesiekierz.eu/userfiles/file/uchwaly/2011/2011-029-V.pdf>
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz. U. z 2013 r., poz. 594, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach, Dz. U. z 2017 r., poz. 788
- Ustawa z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym, Dz. U. z 2013 r., poz. 706
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Dz. U. z 2017 r., poz. 1073
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 2134
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, Dz. U. z 2008 r., nr 199 poz. 1227, z późn. zm.

Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii, Dz. U. z 2015 r. poz. 478, z późn. zm.

Ustawa z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych, Dz. U. z 2016 r. poz. 961

Wojewódzki program rozwoju odnawialnych źródeł energii dla województwa podkarpackiego, 2013, Rzeszów

Wind farms and planning guidelines in Europe: a follow up, 2013, A. Koulouri (oprac.), EWEA (European Wind Energy Association)

Planning and legal conditions for the location of wind power plants in Poland and other European countries

Abstract

The aim of the article is to discuss the issues related to the existing legal and planning conditions of the location of wind turbines in Poland and in selected countries of the European Union. The basic question concerns the differences in approaches to regulations indicating areas that can be used for investments in the branch of the energy sector. In particular, it was examined whether the current legislation in Poland, including spatial planning, concerning the location of wind farms is in line with the standards applied in other European countries or is it more rigorous.